

Starostlivosť o životné prostredie zveri v revíroch Lesov SR

**Ing. Peter Kuric, Ing. Marcel Lehocký PhD.
Lesy SR, š.p., Banská Bystrica**

LES

**je dôležitou zložkou životného
prostredia poľovnej zveri**

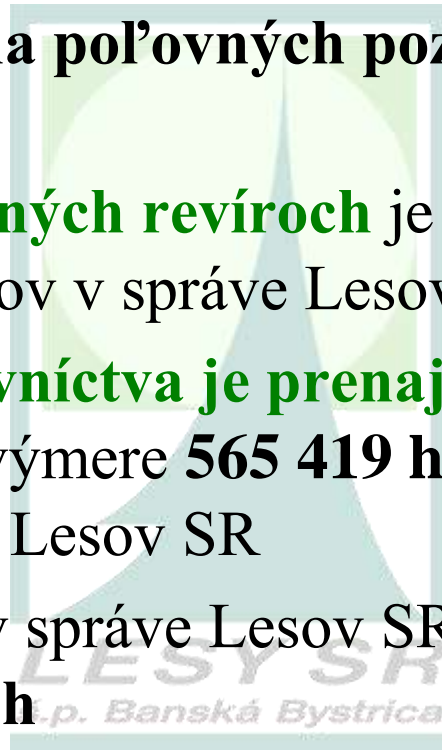
**Svetový fond pre prírodu (WWF) vydal na rozhraní
tisícročí hodnotenie stavu lesov Európy.**

**V rebríčku posledného hodnotenia výsledkov
starostlivosti o lesné ekosystémy európskych
krajín patrí Slovensku tretie miesto za
Švajčiarskom a Fínskom.**

**Slovensku patrí v Európe popredné miesto
v hodnotení biologickej rozmanitosti na
úrovni populácií druhov a ekosystémov**

Lesy SR, š.p., B. Bystrica:

- spravuje **1 milión hektárov lesa** (50 % z výmery lesov na Slovensku),
- spravuje **832 000 ha poľovných pozemkov**, (18 z poľovnej plochy SR)
- **v režijných poľovných revíroch** je **266 581 ha – 78%** poľovných pozemkov v správe Lesov SR
- **výkon práva poľovníctva je prenajatý** iným subjektom a organizáciám na výmere **565 419 ha - 68 %** poľovných pozemkov v správe Lesov SR
- poľovné pozemky v správe Lesov SR sú prenajaté **v 890 poľovných revíroch**

Poľovné revíry Lesov SR

- **78 režijných revírov** s celkovou výmerou **342 131 ha**:
 - 4 % podiel z celkového počtu poľovných revírov v SR
 - 7,3 % podiel z výmery poľovnej plochy v SR .
- v priemere **85 % lesnatost'** revírov Lesov SR - sú sústredené predovšetkým v podhorských a horských oblastiach Slovenska.
- tvoria ucelené komplexy a centrálné časti viacerých poľovných oblastí Slovenska,
- **4 400 ha** - priemerná výmera revírov Lesov SR (2,5 tis. ha priemerná výmera revírov na Slovensku)
- 2 revíry s výmerou vyše 20 tis. ha, 5 revírov 10 – 20 tis. ha

Starostlivosť o životné prostredie zveri v revíroch Lesov SR:

- **obhospodarovanie
lesných porastov,**
- **obhospodarovanie
funkčných plôch,**
- **obhospodarovanie
lúk a políčok.**

I. Obhospodarovanie lesných porastov

- je základná a najdôležitejšia hospodárska činnosť štátneho podniku – aj keď prvoradým cieľom lesohospodárskych opatrení nie je formovať životné prostredie zveri, lesníckou činnosťou sa životné prostredie zveri nepriamo a vo výraznej miere ovplyvňuje,
- Lesnícke hospodárenie sa vykonáva bez ohľadu na užívateľské vzťahy k poľovným revírom – **formuje životné prostredie zveri** jednak v **režijných** a **aj v prenajatých** poľovných revíroch.
- Lesohospodárske postupy a charakteristiky, najmä:
 - hospodársky spôsob
 - drevinové a vekové zloženie lesných porastovovplyvňujú **potravné a úkrytové podmienky pre zver.**

Hospodársky spôsob

- spôsob obnovy a obhospodarovania lesných porastov.
- Do začiatku 90. rokov **najviac plánovaný** a uplatňovaný **holorubný hospodársky spôsob** (maloplošná forma).
- Po r. 1994 (zmena legislatívy) **je preferovaný prírode bližší, podrastový a výberkový spôsob hospodárenia**.
- Ani v súčasnosti v niektorých špecifických prípadoch **nie je možné úplne vylúčiť** holorubný spôsob obnovy lesných porastov

Hospodársky spôsob:	% ťažbovej plochy		
	1990	2004	Cieľ:
holorubný	84,5	37,4	20
podrastový	14,1	60,0	70
výberkový	1,4	2,6	10

Holorubný hospodársky spôsob

- zrejme viac vyhovuje potrebám raticovej zveri (zvlášť jelenej zveri),
- z ekologického a lesníckeho hľadiska je menej vyhovujúcim spôsobom hospodárenia,
- zvyšuje úživnosť lesných revírov pre zver, ako aj úkrytové možnosti,
- na odkrytých plochách holorubov dochádza k rozkladu nahromadeného humusu a následne k rýchlemu nástupu rúbaniskovej vegetácie,
- v porovnaní so zapojeným lesom je tu podstatne väčší objem bilinnej biomasy a tým aj potraviny pre zver v lete a aj v zime,
- po odrastení vegetácie na holoruboch a vytvorení rozsiahlejších komplexov mladín nachádza raticová zver dobré a bezpečné úkrytové možnosti.

Podrastový a výberkový hospodársky spôsob

Z ekologických a ekonomických dôvodov Lesy SR preferujú podrastový hospodársky spôsob – cieľový podiel 70 %.

- dochádza k postupnému rozvoľneniu zápoja materských porastov a k **vzniku prirodzeného zmladenia** hospodárskych drevín priamo v ich podraсте,
- v podstatnej miere je obmedzený masívnejší nástup viacerých bylinných druhov na ploche, a tým je **limitovaná aj úživnosť prostredia pre zver.**

Výnimky načrtnutej prognózy tvoria a budú tvoriť **kalamity**, pri ktorých dochádza k vzniku rozsiahlejších holín. Napríklad veternou kalamitou **z 19. novembra 2004** len na lesných pozemkoch v správe Lesov SR vzniklo **2 100 hektárov holín**. Na týchto plochách je možné očakávať podstatnejšie **zvýšenie úživnosti prostredia pre zver.**

Drevinové zloženie

V lesoch na Slovensku sa zachovalo priaznivé, vo veľkej miere pôvodné zastúpenie drevín, zachovanie tohto stavu je možné predpokladať aj do budúcnosti.

V porastoch v správe Lesov SR je:

- **64 % zastúpenie listnatých drevín**, z toho 32 % buka a 16 % duba – rozhodujúce plodonosné dreviny pre zver.
- **36 % zastúpenie ihličnatých drevín**, z toho 23 % podiel smreka.
- „Našťastie pre zver“ lesy na Slovensku neboli v minulosti ovplyvnené módnou vlnou „smrekománie“, čo znamená podstatné zníženie úživnosti lesného prostredia.

Dôležité je aj vekové zloženie lesných porastov – môžeme konštatovať priaznivý stav a rovnomerné zastúpenie jednotlivých vekových tried.

Škody spôsobené zverou na lesných porastoch

sú rovnako dôležitým faktorom lesníckeho hospodárenia a ukazovateľom vzťahov a rovnováhy medzi zverou a jej prostredím.

Základné zákonom uložené povinnosti lesných hospodárov:

- **Zalesnenie (založenie) nových porastov** do 2 rokov (priemerné náklady na zalesnenie 1 hektára sú 1 400,- €),
- **Zabezpečenie mladých lesných porastov do 7 rokov** tak, aby ich stav zaručoval ďalšiu existenciu a vývoj lesa na danej ploche (priemerné náklady na 1 ha mladých porastov sú 4 000,- €)

Početné stavy zveri a poľovnícka starostlivosť o ne musí byť na takej (únosnej) úrovni, **aby neboli narušené a ohrozené základné zákonné povinnosti lesného hospodárstva !**

V poľovníckej sezóne 2010/2011, boli u **Lesov SR**, vyčíslené škody zverou **173 328,- €** a náklady na ochranu **900 052,- €** (vrátane prenajatých revírov).

- Škody zverou (a aj početnosť zveri) gradovali koncom 80. rokov,
- Polovica 90. rokov – výrazný pokles početnosti zveri a aj škôd,
- Od r. 2000 znateľný nárast početných stavov raticovej zveri.

Je dôležité, aby orgány štátnej správy pružne reagovali na aktuálny vývoj početnosti zveri a vývoj poškodzovania lesných porastov – aby sme sa znova nedostali do extrémov!!!

Napomáhame vzniku škôd ???

Nový negatívny jav, ktorý sa nám objavil v posledných rokoch v obvodoch odštepných závodov :

- Ide zo strany užívateľov prenajatých poľovných revírov o **živelné, neodsúhlasené a nekontrolované zriaďovanie posedov, krmidiel, krmovísk a vyvážanie krmiva** nielen do blízkosti mladín a plôch s obnovou lesa, ale aj priamo na ne.
- Zistujeme už viacero prípadov, keď priamo na zalesnenej ploche užívatelia poľovného revíru zriadili takéto „divoké“ krmovisko, čím zver a zahnívajúce zvyšky krmiva zničili plochu o výmere niekoľkých árov.

Takéto postupy istotne nemajú nič spoločné s riadnou starostlivosťou o zver a zvyšovaním úživnosti lesného prostredia, ale **napomáhajú vzniku škôd zverou a maria vynaložené náklady a prácu pri obnove lesa.**

Chceme preto týmto upozorniť užívateľov poľovných revírov, že uvedené praktiky sú v ostrom rozpore s legislatívou platnou na úseku poľovníctva. V zmluvách na prenájom výkonu práva poľovníctva majú Lesy SR uvedené: „umiestnenie poľovníckych zariadení, zriaďovanie krmovísk a vnaďisk je možné len na základe písomného súhlasu Lesov SR“.

Užívateľ revíru zriadil divoké krmovisko pre zver priamo na obnovnom prvku, vďaka čomu sa na plochu zanesli aj nepôvodné a agresívne byliny (Malé Karpaty)

II. Obhospodarovanie funkčných plôch

- **ohryzové plochy a plochy s plodonosnými drevinami** - jediný priamy nástroj zlepšovania úživnosti lesného prostredia (na lesnom pozemku) pre zver,
- **prípadov cieleného a správneho zakladania ohryzových plôch**, založeného na výsadbe vhodných drevín a ich obnovy tak, aby produkovali čo najviac vhodnej biomasy na ohryz, **je veľmi málo**,
- **ohryzové plochy sú súčasťou lesných pozemkov**. Ich zriadenie a vyhlásenie je vecou zmeny (preradenia) z porastovej plochy, ktorá podlieha zásadám riadneho obhospodarovania lesných porastov, na funkčnú plochu, ktorá na lesnom pozemku plní osobitné funkcie,
- takéto zmeny a v podstate zriadenie ohryzových plôch, sú **možné každých 10 rokov pri obnove programu starostlivosti o les, alebo počas jeho platnosti** na žiadosť vlastníka lesných pozemkov
- **vhodné sú dreviny** s dobrou výmladnosťou a prirodzenou vlastnosťou regenerovať poškodenia zverou (mäkké listnáče - viaceré druhy vrb, topole, ale aj jasene a bresty),
- pri zakladaní **funkčných plôch s plodonosnými drevinami** sa využívajú: plánky (jabloň a hruška), gaštan, pagaštan, jarabiny a pod. - dreviny, ktoré plodia v pomerne nízkom veku, na rozdiel napríklad od duba, alebo buka.

III. Obhospodarovanie lúk a políčov

Lúky a políčka sú dôležitou súčasťou prostredia zveri v lesných revíroch – nie sú súčasťou lesného pozemku

- **do roku 1990** obhospodarovali štátne lesy na Slovensku podstatnú časť výmery horských lúk **z dôvodu chovu ťažných koní,**
- **po roku 1990** došlo k **delimitácii** takmer všetkých nelesných pozemkov (lúk) zo správy Lesov SR **pod správu Slovenského pozemkového fondu,**
- **dnes** obhospodarujú Lesy SR poľnohospodárske pozemky **v prevažnej miere len pre potreby poľovníctva v režijných poľovných revíroch:**

365 hektárov políčov a 650 hektárov lúk pre zver,
270 tis. € - uplatnené dotácie na obhospodarovanie 849 ha poľ. pozemkov.

Záver

- *Lesy SR svojou činnosťou formujú životné prostredie zveri, aj keď to nie je prvoradým cieľom lesnohospodárskych opatrení.*
- *Cieľom je zosúladiť záujmy lesného hospodárstva a poľovníctva tak, aby sa dosiahli únosné početné stavy zveri, ako neoddeliteľnej súčasti lesných ekosystémov, umožňujúce jej riadne poľovnícke obhospodarovanie a na druhej strane, aby nebola narušená nepretržitosť a trvalosť lesného hospodárstva – obnovy a pestovania lesa z titulu zvýšených nákladov a škôd zverou. Zatiaľ sa tento cieľ v podmienkach Slovenska darí zabezpečiť...*

*Ďakujem za
pozornosť...*